

Přádelny byly rozlehlé. V jedné jediné budově sídlila podle cedule firma na lisování plastických hmot, továrna na koberce a grafická tiskárna. Procházeli jsme po ulici a kolem vyřvával rozhlas a bylo slyšet rachot strojů. Z různých oken se ozývaly zvuky všelijakých pracovních činností, odrážely se od vysokých zdí a vytvářely na ulici disharmonickou kakovonii. Přešli jsme přes špinavou řeku tekoucí podél přádelen. Na jejích březích ležel poházený odpad: matrace, kočárky, sporáky a odložené věci, dávno zrezivělé k nepoznání. Čím víc jsme se vzdalovali od města, tím byly budovy zchátralejší a skřípění výroby ustávalo, až zůstalo kdesi za námi jen jako vzdálený šum. Poslední přádelna, kterou jsme minuli, vypadala, jako by byla opuštěná ode dne, kdy vyexpedovala svůj poslední štůček bavlny; vchodové dveře byly zatlučené prkny a okna rozbitá. Jen jedno okno vydrželo nepoškozené a Jon mi ho ukázal, malé rohové okénko ve druhém patře. Na chvilku jsme se na něj oba zadívali a přemítali, jak to, že vyvázlo bez úhony, byl to tak snadný cíl. Jon pak pokračoval dál a já se držel vedle něj. Neměl jsem ponětí, kam jdeme, ale neptal jsem se. Jon byl na mě pořád ještě našťvaný, to bylo poznat, a měl jsem pocit, že mě hodlá poučit a že je mou povinností tiše trpět. Dostali jsme se do otevřené pusté krajiny. Ležely tu nakupené další odpadky, některé na hromádách, jiné jen tak nahodile roztroušené. Proplétali jsme se mezi nimi, přešli jsme přes rušný obchvat a dorazili k obytné čtvrti. Domky byly malé a příkrčené, všechny stejně velké, postavené z šedých škvárobetonových tvárnic, z takových těch cihel, které v dešti ztmavnou. Nad tím vším se mračilo šedivé nebe a na pár okamžiků jsem byl skoro vděčný za náš rozpadající se dům. Na ulicích, jimiž jsme procházeli, jsme viděli děti, které jezdily na kolech, posedávaly na zdech a bavily se, jak to šlo. Jon nezvedl hlavu a zrychlil a já s ním.

Zpomalili jsme, až když jsme míjeli posledních pár domů a nechali obytnou čtvrť za sebou.

Už se začínalo stmívat a prostor kolem nás se zahalil do prašné záře jako měsíc. Byli jsme teď na opačném konci města, nejdál od našeho domu, co jsem kdy byl, téměř v otevřené krajině. Asfaltová silnice přešla ve štěrkovou, která nám cestou křoupala pod nohama. Nakonec jsem ale ve slábnoucím světle zahlédl před námi velkou tmavou budovu. A hned jsem věděl, že směřujeme právě sem. Jon krácel mlčky přímo k ní, s hlavou svěšenou.

Cihlová okna

Stála tam, příkrá a vzdorovitá. Vchodové dveře uprostřed a po každé straně tři řady oken. Šeredný dům. Byl velikánský a izolovaný, oklopený stromy, keři a poli ze všech stran. „Georgiánský,“ podotkl Jon, když jsme pomalu přišli blíž. Čím blíže jsme byli, tím horší dělala budova dojem. Omítka se olupovala a ze zdiva vyrůstal mech a plevel. Vypadala účelně, institucionálně, jako by ji udržoval v chodu ten nejmenší možný rozpočet. Všiml jsem si, že některá okna jsou zazděná, ukázal jsem je Jonovi a on na to, že to nejspíš udělali už dávno. Říkal, že Vilém III. zavedl daň z oken a čím víc oken měl člověk v domě, tím vyšší platil daň, takže je lidi prostě zahradili. Na oknech v přízemí byly mříže a nad vchodovými dveřmi bezpečnostní kamery. Přemítal jsem, jestli mají zabránit lidem se tam vloupat, nebo odtud uniknout, nebo obojí.

Zastavili jsme se před nízkým plotem, skrz který cesta pokračovala branou až k domu, a Jon řekl, že dál už bychom radši chodit neměli. Ukázal na velkou ceduli kousek za plo-

tem. Musel jsem přimhouřit oči, abych ji v tom příšeří přečetl: *Oddělení krizové a přechodné péče sv. Liama*. Místní dětský domov. Takže mi ukazoval, o kolik by věci mohly být horší. Zhluboka jsem se nadechl a snažil se z toho místa necítit příliš deprimovaně; klidně to tam mohlo být skvělé, to přece nevíme. Pokrčil jsem rameny. „Možná je to tam v pohodě.“ Jon vytáhl z kapsy dva novinové výstřižky, nejspíš z novinové sbírky jeho prarodičů, a podal mi je. Jeden byl zažloutlý a chatrný, druhý novější, s ještě nevybledlou tiskařskou černí. Titulek staršího článku zněl: *Obecní dětský domov: Otřesné zacházení*. Článek byl pět let starý a podle toho, co v něm psali, byli lidé, kteří do toho byli zapleteni, po pečlivém vyšetřování posláni do vězení a domov měl nové vedení. I tak mě ale, když jsem se na něj znovu podíval, zamrazilo až do morku kostí. Zachvěl jsem se. Článek z nedávné doby se zabýval domovem z pohledu lidí z obytné čtvrti, kterou jsme před chvílí míjeli.

Duerdaleské místní noviny psaly, že v domově sv. Liama zahájili nový projekt a že kromě místních dětí přijímají také „problémové mladistvé s násilnickými sklony, nedávno propuštěné z přísněji střežených zařízení“. Zazněly tam stížnosti na vytváření gangů a vandalismus, ale i pocit ohrožení mezi obyvateli. Byly neustále hlášeny potyčky mezi dětmi z domků a těmi od svatého Liama. Jeden z obyvatel, který si nepřál být jmenován, prohlásil: „Neodvažujeme se v noci vycházet ven. Potulují se tam gangy, loupí, rozbíjejí auta a okna a perou se spolu navzájem. Všichni pijí alkohol a berou drogy. Žádné problémy tu nebyly, dokud sem tuhle bandu neposlali. Obecní úřad by to tam měl zavřít a poslat je někam jinam; tohle pro ně není vhodné místo. Nemáme prostředky na to, abychom je tu zvládli.“ V článku psali, že jednoho mladíka odvezli zpátky do ústavu pro mladistvé delikventy,

poté co při rvačce pobodal jiného chlapce z ústavu. Podal jsem výstřižky zpátky Jonovi.

„Takže sem by mě dali,“ uzavřel. Pohlédli jsme jeden na druhého a pak zpátky na budovu před námi. Ani jeden z nás už nic neřekl. Po chvilce se Jon obrátil a vydal se zpátky do Duerdale, nad nímž se rychle smrákalo. Pospíchal jsem za ním, nechtěl jsem zůstat pozadu.

Vyřezáno

Socha už se začínala rýsovat. Byla obrovská. Tělo sochy bylo mohutné; moje hlava dosahovala jen po vršek nohou. Čekal jsem, že se svaly každou chvílí zachvějí a orosí potem. Jon a já jsme vlastně moc nepomáhali; byl to evidentně tátův projekt. O žádnou pomoc nežádal a my jsme se mu do toho nemíchali. Pracoval pravidelně a soustředěně a ani nás nepotřeboval.

Viděl jsem, že to jde dobře; bylo to poznat. S malováním je to stejné. Někdy prostě všechno zapadne do sebe a jindy to nevyjde, ať se člověk snaží, jak chce. Klidně si můžete obraz naplánovat, zvolit barvy, tvary a styl a vidíte v duchu hotové dílo. Jenže se mu nedokážete přiblížit. Někde to nezajiskří. Měsíc byl na špatné dráze nebo hvězdy nebyly ve správné konstelaci. A jindy je to tak snadné jako otevřít dveře. Při pohledu na ty rozšířené nozdry, velké oválné oči a vzpínající se nohy mi bylo jasné, že tátova plastika bude to nejlepší, co kdy udělal. Musel na ní pracovat po večerech; celé dny mu zabrala výroba obyčejných hraček a o víkendech je prodával na trzích po celém širokém okolí. Hodně pracoval a to bylo dobře. Byl soustředěný, měl svůj cíl. Pít ovšem nepřestal. Láhev měl pořád někde po ruce, ale aspoň teď během pití i něco dělal.

Plastika teď dominovala celé dílně. Stála uprostřed a ostatní práce byla odsunutá ke stranám. Když člověk vstoupil do místnosti, tyčil se kůň nad ním, se zuřivým výrazem a dlouhými kopajícima nohama. Jon vypadal, že se ho skoro bojí; vždycky kolem něj rychle proběhl, přikrčil se, jako by měl strach, že by sebou kůň mohl náhle šknout a ožít. A taky ho ta socha fascinovala. Jakmile byl v dílně, ale v bezpečné vzdálenosti, upřeně si ji prohlížel, poodešel pár kroků doleva nebo doprava a znovu se na ni zadíval.

Viděl jsem, jak se táta trochu změnil, když pracoval. Nebyly to změny ve vzhledu nebo v tom, co říkal, ale v tom, jak se pohyboval. Několik měsíců s sebou neochotně vláčel své tělo, jako by to byla nějaká přítěž, ačkoli vypadal sotva poloviční, než býval. Ale jak se zabral do práce na té soše, byl jiný. Pořád stejně nemluvný, pohyboval se však s energií, kterou dlouho postrádal. Byl odhodlaný a pohroužený do své činnosti a viděl jsem, že jen tak nedumá, že soustředěně plánuje a tvoří. Uklidnilo mě to a už jsem se tak nebál. Byl jsem rád, že ho takhle vidím.

Neobratná stvoření za rozbřesku

Všichni tři jsme navštívili místo, kam chtěl svou plastiku postavit. Zašli jsme tam jednou v neděli brzy ráno, když se rozednívalo, a cestou jsme přibrali Jona na konci uličky, která vedla k jejich domu. Táta chtěl vidět, jak to tam bude vypadat hned po ránu, a potřeboval pak vyrazit na místní trh a prodat pár hraček. Údolí leželo poklidně v husté ranní mlze, když jsme vyrazili, ale na kopci jsme se dostali nad ní a shlíželi jsme do bílého údolí. Z mlhy vykukovaly jen dva betonové komíny, kostelní věž a koruny nejvyšších stromů

LUKEAJON

a Duerdale vypadalo jako nějaké starodávné město, které si vzalo moře.

Věděl jsem, že na kraji města je u lesa parkoviště, a myslel jsem, že půjdeme tam. Vedly tam z centra směrovky, byly tam veřejné záchodky a velká cedule s vyznačenými stezkami. Připadalo mi to jako samozřejmé místo, odkud bychom měli vyjít, ale táta projel okolo a pokračoval dál. Ujeli jsme několik mil. Ohromilo mě, jak rozsáhlé ty lesy jsou. Silnice byla čím dál užší a nad námi se klenuly stromy. Zvlněná cesta se zvedala a zase prudce klesala, a jak nás unášela dál a dál, začal jsem rozespale přemítat nad tím, kdo a kdy tyhle silnice postavil. Všichni ti muži jsou už nejspíš mrtví. Žili někde tady v okolí, nebo po celé zemi cestovaly skupiny stavitelů silnic, kteří před sebou bez ustání pokládali cestu? Kdo rozhodl, kde se ty silnice postaví, a kdo platil jejich mzdu? Hlavou se mi zběžně míhaly takovéhle napůl načaté myšlenky, zatímco jsme ujížděli dál a vůz se ztrácel na cestě klikatící se pod velkými stromy. Nepotkali jsme žádné jiné auto ani žádné chodce, nikoho. Byli jsme sami, jediní lidé cestující těmito prastarými místy. Přemýšlel jsem, jak staré asi jsou ty stromy, a uvědomil jsem si, že velmi pravděpodobně budou stát na tom stejném místě, pod tím samým kouskem oblohy, ještě dlouho poté, co táta a Jon a já zemřeme.

Nakonec táta zastavil. Byli jsme u zadního okraje lesa, spoustu kilometrů od vchodu pro veřejnost. Všichni jsme vystoupili a rozhýbali nohy, ztuhlé po cestě. Stáli jsme před rezavou zelenou brankou. Nevedla od ní ani na jedné straně žádná zeď nebo plot, držela jen mezi dvěma rozpadajícími se betonovými sloupky. Vypadala legračně, sama v pustině, na kraji lesa. Táta říkal, že to vypadá jako obal nějakého staříčkého alba na fotografie. Zeptal se, jestli můžeme, a my oba přikývli a vstoupili za ním mezi drolícími se sloupky do lesa.

Stromy nevpuštěly moc světla, tak jsme tam stáli a zvykali si na příšeří. Bylo naprosté ticho, tíživý klid, člověk měl pocit, že pokud už musí mluvit, pak jedině šeptem. Půda byla vystlaná hnědým jehličím borovic a zeleným mechem a byla pružná na došlap. Vzduch voněl uschlými stromy a ranním chladem. Po chvílce rozmýšlení se táta pomalu vydal na cestu, mžoural na svou načrtnutou mapu a ověřoval si, že jde správným směrem. Zdálo se, že se nedrží žádné pěšiny, když se prodíral mezi stromy. Země pod nohama byla hrbolatá, plazily se přes ni kořeny stromů a Jon a já jsme pořád museli koukat, kam šlapeme. Šlo se špatně. Měli jsme dojem, že se po nás ty kořeny natahují a snaží se nás stáhnout na zem. Táta už na to byl trochu zvyklý a musel každých pár minut zastavit a počkat, než ho doženeme.

Když jsem při chůzi získal větší jistotu, podíval jsem se nad sebe. Tenhle trik jsem se naučil od mámy. Říkala, že když člověk chodí obvyklou cestou do města nebo třeba do školy, měl by se občas podívat vzhůru, a ne jen před sebe, že uvidí věci, které ještě neviděl. A měla pravdu. Když jsem poprvé šel naším starým městem a zvedl hlavu, spatřil jsem věci, jež jsem nikdy dřív nepostřehl, ve městě, kde jsem žil celý svůj život. Stromy v lese se tyčily až kamsi vysoko k obloze, ztrácely se z dohledu a mezi klenbou z listoví jen místy probleskovalo nebe. Jako bychom ani nebyli venku; připomínalo mi to kostel v den mámina pohřbu: starobylý a impozantní.

Jonovi trvalo o něco déle, než začal našlapovat trochu jistěji, ale nakonec si našel nějaký svůj rytmus a začal nám vykládat o stromech a jejich historii. O tom, jak se stromy už od příběhu Adama a Evy až po dnešní dobu těší zvláštní úctě, protože začínají pod zemí, proderou se na tento svět a pak jako by se natahovaly až k nebi. Říkal, že pro některé skupi-

ny lidí byly symbolem příštího života na tomto světě. Já jsem odvětil, že nevěřím na nebe ani peklo ani na příští život, a znovu jsme zmlkli a pokračovali v cestě mezi stromy.

Probouzeli jsme les k životu. Ptáci se dali do zpěvu a navzájem se varovali: koukněte na ta neobratná stvoření, jak jim podkluzují nohy a padají na lesní půdu. Byl jsem si jist, že mezi stromy slyším i větší zvěř, ale kdykoli jsem se podíval směrem, odkud jsem zaslechl šustot listí, nebylo tam nic, jen pocit, že vteřinku předtím, než jsem obrátil hlavu, tam něco bylo.

Dělal jsem si starost o Jona. Jeho kašel se za posledních pár týdnů zhoršil a viděl jsem, že začíná mít potíže. Na čele mu vyskakovaly kapičky potu, a když jsem mu podal ruku, abych mu pomohl do prudkého kopce, byl jeho stisk chladný a vlhký. Tátu jsem na to neupozorňoval. Nebyl si moc jistý, jestli nás má brát s sebou, a musel jsem ho dost přemlouvát. Naštěstí na chvíli zastavil, opřel se o strom a podal nám láhev vody. Jon se posadil a byl vděčný za odpočinek. Napil jsem se vody a zeptal se: „Jak ale dostaneš tu sochu až sem?“ Táta se zasmál. „Silou vůle.“ Podal jsem láhev Jonovi a ten se pořádně napil. „Už to není moc daleko,“ řekl nám táta, „a navíc mám o stromech svůj vlastní příběh.“ Koukl na svou mapu, znovu ji složil a pokračoval v cestě.

Bannister

„Když jsem byl ve škole, pořádal se každý rok přespolní běh. Byl jsem jeden z nejstarších, kteří už končili školu, a vždycky se konal na konci roku, těsně před letními prázdninami. Bylo to těžké, asi šest mil náročným terénem, na vršek Lendepského kopce a pak zpátky přes Drumsfordský les. Vražedné.